

Stan i perspektywy ochrony żółwia błotnego na Polesiu

Janusz Holuk

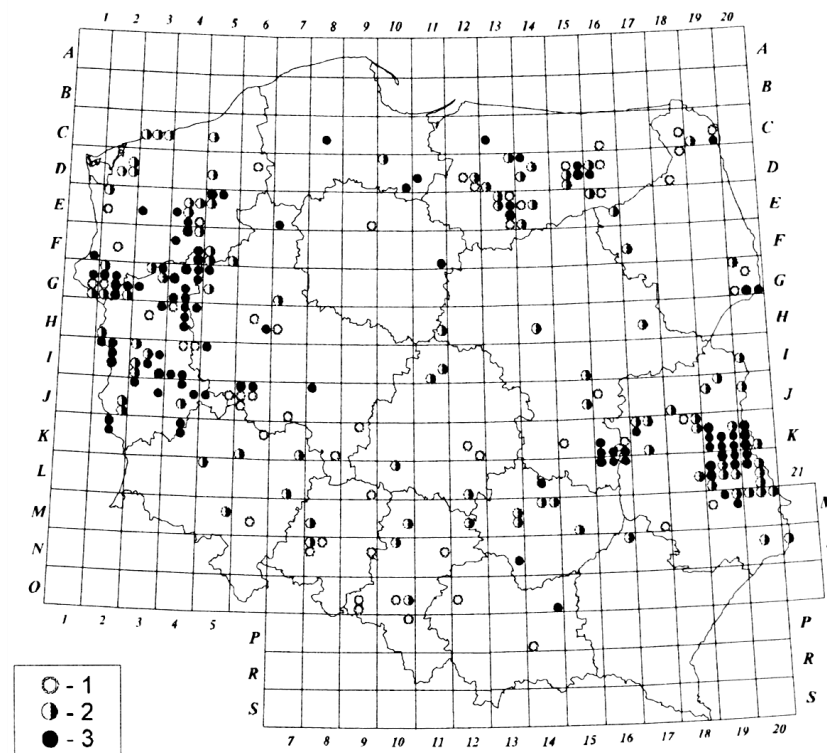
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie

W Polsce liczna populacja żółwia błotnego pozostała już tylko na Polesiu.

Na kilku obszarach występują już znacznie mniej liczne populacje. Pojedyncze osobniki spotykane są w różnych częściach kraju.

Miejsca obserwacji żółwia błotnego w latach 1945 – 2000

wg Najbar B. (red.) „Żółw błotny” WLKP Świebodzin 2000

Środowisko życia żółwia błotnego na Polesiu

Żółw jest zwierzęciem dwuśrodowiskowym.

Większą część życia spędza w wodzie, ale jaja składa na lądzie. Preferuje niewielkie, zarastające i płytkie zbiorniki wód stojących lub wolno płynące ciekły o szybko nagrzewającej się wodzie, starorzecza, śródleśne bagna, olsy, ekstensywnie użytkowane stawy, torfiarki.

Środowisko życia żółwia błotnego – olsy i płytkie oczka wodne

Siedliska naturalne (bagienko) i antropogeniczne (staw)

Środowisko życia żółwia błotnego - siedliska lądowe

Na miejsca lęgowe
wybiera najchętniej lekkie,
piaszczyste gleby
porośnięte murawami
z takimi gatunkami jak
szczotlicha siwa,
jastrzębiec kosmaczek,
kostrzewa owcza.

Lęgowiska żółwia błotnego: uprawy leśne i nieczynne wyrobiska piasku

Miejsca lęgowe żółwia błotnego często znajdują się przy drogach gruntowych

Lęgowiska żółwia błotnego coraz częściej spotkać można na drogach

Stwierdzanie obecności żółwia błotnego w terenie

Po śladach na piasku

Po zniszczonych gniazdach

Zagrożenia dla żółwia błotnego

Do czynników antropogenicznych mających wpływ na zmniejszanie populacji tego gatunku na Polesiu należą m. in.: osuszanie i zagospodarowywanie terenów podmokłych oraz zalesianie tzw. nieużytków, będące przyczyną niszczenia łągowisk.

Zagrożenia dla żółwia błotnego

Wzrost natężenia ruchu na drogach, staje się coraz ważniejszym zagrożeniem, zwłaszcza dla małych populacji żółwia błotnego.

Skorupa samca oznakowanego w 2012r. została znaleziona wiosną 2013 r.

Zagrożenia - czynniki naturalne

- niekorzystne warunki klimatyczne, zwłaszcza chłodne i deszczowe lato
- drapieżniki niszczące gniazda

Projekt „Czynna ochrona żółwia błotnego w chełmskich parkach krajobrazowych” realizowany jest na Polesiu, we wschodniej Polsce na obszarach objętych różnymi formami ochrony przyrody, m. in. w rezerwatach przyrody (Żółwiowe Błota, Torfowisko Sobowice), parkach krajobrazowych: Sobiborskim i Chełmskim oraz obszarach chronionego krajobrazu: Poleskim, Chełmskim i Pawłowskim.

Większość z nich znajduje się również w granicach specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000: Lasy Sobiborskie PLH 060043, Dobromyśl PLH 060033, Pawłów PLH 060065, Torfowisko Sobowice” PLH060024.

Znaczna część tego obszaru znajduje się także w granicach transgranicznego, trójpaństwowego rezerwatu biosfery Polesie Zachodnie.

Projekt na obecnym etapie realizowany jest przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w Lublinie jako część większego projektu pt. „**Ochrona siedlisk przyrodniczych i gatunków na obszarach sieci Natura 2000 w województwie lubelskim**” POIS.05.01.00-00-228/09 w współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Działanie: Czynna ochrona lęgów- etap wiosenny

Polega na obserwacji lęgowisk, wyszukiwaniu na nich samic żółwia błotnego, obserwacji składania jaj oraz zabezpieczaniu założonych przez nie gniazd. Do zabezpieczania gniazd używana jest metalowa, ocynkowana siatka, która zakotwiczana jest w gruncie szpilami, a następnie gniazdo maskowane jest bardzo cienką warstwą igliwia, liści lub piasku. Każdego roku na kilkunastu wybranych lęgowiskach zabezpiecza się na Polesiu (poza Poleskim Parkiem Narodowym) od 170 do 200 gniazd żółwia błotnego.

Czynna ochrona lęgów – zabezpieczanie gniazd siatkami

Działanie: Czynna ochrona lęgów - etap jesienny

Polega na kontroli
oślon wszystkich
zabezpieczonych
gniazd, obserwacji
i zdejmowaniu oślon
tuż przed wylęgiem
oraz ewentualnym
przenoszeniu młodych
żółwi z lęgowisk do
zbiorników wodnych

Działanie: Poprawa warunków siedliskowych – przed i po remoncie grobli w rezerwacie przyrody Żółtwiowe Błota

Działanie: Czynna ochrona łągowisk – łągowisko przed i po wykonanych zabiegach w ostoi Dobromyśl

Działanie: Redukcja nadmiernej liczebności drapieżników w rejonie lęgówisk

Duże straty w lęgach powodowane przez drapieżniki, głównie przez lisy, sięgające nawet 100 % wszystkich gniazd na niektórych lęgówiskach stanowią zagrożenia dla populacji żółwia błotnego na tych obszarach. Dlatego na zlecenie RDOŚ w Lublinie koła łowieckie redukują liczebność populacji lisów w bezpośrednim sąsiedztwie wybranych lęgówisk.

Działanie: Rozpoznanie tras migracji żółwi przy pomocy telemetrii

Badania telemetryczne mają na celu rozpoznanie środowisk użytkowanych przez żółwie, określenie areałów życiowych, szlaków i miejsc migracji oraz miejsc zimowania.

W latach 2012 - 2013 założono 30 nadajników telemetrycznych.

Działanie: Oznakowanie tablicami informacyjnymi wybranych łęgówisk

Działanie: Edukacja i popularyzacja działań

Liczne publikacje wydane w trakcie realizacji projektu mają za zadanie popularyzację problematyki ochrony tego zagrożonego gatunku oraz potrzeby jego ochrony. W kilkunastu miejscowościach położonych w pobliżu miejsc występowania żółwi przeprowadzono prelekcje popularyzujące ochronę tych zwierząt.

Perspektywy ochrony żółwia błotnego na Polesiu

Biorąc pod uwagę dużą liczbę znanych, czynnych lęgówisk żółwia błotnego, znaczny areał jego dość licznego występowania obejmujący kilka powiatów oraz dotychczasowe efekty czynnej ochrony lęgów, lęgówisk oraz siedlisk można uznać, że perspektywy tego gatunku we wschodniej Polsce są dobre.

Dziękuję za uwagę !

Janusz Holuk

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie